

Intouchables (Olivier Nakache i Eric Toledano)

Kada ste zadnji put probali one prekrasne, crvene, privlačne rajčice koje naprosto mame kupca, a pogotovo gladnog čovjeka, sa polica tržnica ili veletrgovina? I, sjećate li se okusa? Najvjerojatnije je okus bio potpuno razočaravajući. Ono primamljivo, kiparski oblikovano, prekrasno obojeno povrće, kao krv crvene boje, koje obećava tako mnogo svojom ispoliranom vanjštinom najčešće ima bljutav, neodređen, vodenast okus i isti takav miris. Lako je pogoditi i prvu sljedeću misao također: „Gdje je nestala ona ružna, neugledna rajčica potpuno nepravilnog oblika, tako ružna, neprivilačna a tako ukusna, tako puna životnoga soka“? Otkada se rajčica civilizirala, proljepšala i prometnula u profinjenu rajčicu nešto se usput izgubilo. Izgubilo se, u stvari, sve što je bilo vrijedno u njoj. Drastično se smanjila nutritivna vrijednost i gotovo su potpuno nestali miris i okus. Što je ostalo? Ista logika važi za još nebrojeno mnogo vrsta voća, povrća i hrane općenito. Je li onda čudno što u Americi ljudi plaćaju 4-5 puta višu cijenu da bi dobili na stol argentinsku govedinu, koja je odrasla na pašnjacima i pasla travu dok istovremeno imaju za dolar-dva svoje govedine dobijene na moderni način ali koja je potpuno bez mirisa i okusa, neprepoznatljive teksture i nakrcana steroidima i antibioticima. A proizvedena je najnovijim, u potpunosti tehnološki kontroliranim procesima, procesima koje gotovo stopostotno kontrolira čovjek. Ponovila se ponovo ista priča. Govedina se „civilizirala“, postala moderna i istovremeno izgubila ono esencijalno u sebi, zadržavajući samo nebitne karakteristike.

Malo sam se zanio i otišao u drugom pravcu. Idemo se sa rajčice prebaciti na čovjeka. Može li čovjek postati preciviliziran? Tijekom godina i stoljeća civiliziranog života dođe li čovjek do točke kada dobijajući nove, ispolirane, sofisticirane slojeve profinjenosti, kulture i civilizacije istovremeno počne gubiti slojeve na nekoj drugoj strani? Dođemo li do točke kada počnemo sličiti gore navedenom „evolucijskom procesu pretvorbe domaće, seljačke rajčice u modernu rajčicu“? Dođe li vrijeme kada počinjemo žrtvovati esencijalne ljudske kvalitete za one akcidentalne, nebitne? Kada kopamo temelje za neku građevinu iskopavamo zemlju sa jednog mjesta i prebacujemo je na neko drugo. Na tom drugom mjestu stvaramo malo brdo dok na onom gdje kopamo neminovno kreiramo rupu. Slijedi li i moderni čovjek istu logiku? Dok na jednom mjestu gomilamo određene karakteristike kreiramo li istovremeno provaliju na nekom drugom mjestu? Povijest donosi bezbrojne primjere naizmjeničnih poraza civilizacije od strane barbarizma i obrnuto. Ovi ciklusi stvaranja naprednih civilizacija, koje

izgledaju tako nadmoćne svim okolnim narodima i gotovo neuništive a koje bivaju poražene, gotovo u pravilu, od naroda koji su znatno niže na civilizacijskom nivou od njih, stalno se ponavljaju. Kao da civilizacija mora s vremenom postati „precivilizirana“, dekadentna i izgubiti životnu snagu, što je na kraju uvijek i uzrokom poraza i propadanja. Barbari narodi koji ih uništavaju su znatno siroviji, neuglađeniji, daleko od svake rafiniranosti ali puni životne, grube, sirove, ovozemaljske snage. Međutim i oni se s vremenom civiliziraju i onda njih poražavaju neki drugi barbari i tako u nedogled. Sjetimo se samo Mikenjana koje su porazili tada divlji i sirovi Grci. Kada su se Grci civilizirali poražavaju ih Makedonci. U vrijeme grčkog procvata Rimljani su najobičniji seljaci okupljeni oko svog gradića. Međutim, nakon relativno kratkog vremena, Rimljani osvajaju gotovo čitav tada poznati svijet. Rimljane, koji su bili pojam civiliziranog svijeta svladavaju divlja plemena Gota i Germana koji u trenutku ulaska u Rim nemaju pojma

što bi činili sa svim tim građevinama i spomenicima kulture pa ih jednostavno ruše i pale.

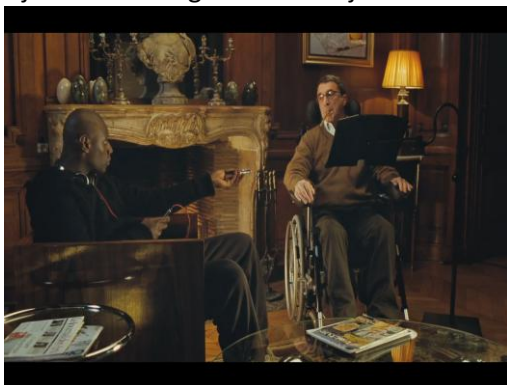
Ovaj sraz pretjerane civiliziranosti ili preintelektualiziranosti i bazičnih, elementarnih poriva u čovjeku je problematika kojom se bavi ovaj izvanredni film. U njemu možemo vidjeti spajanje, suživot i međutjecaj jednog na drugoga dvaju naizgled potpuno nekompatibilnih primjeraka ljudske vrste. Glavni likovi kao da predstavljaju početak i kraj ljudskog evolutivnog procesa. Susret prvotnog, grubog homo sapiensa sa krajnjim produktom civilizacijskog procesa u kome je i doslovno i metaforički preostala samo civilizacija. Naime, grubi, relativno neobrazovani, nasilni mladić, sa osrednjim kriminalnim dosjeom postaje njegovatelj i 24-satni pomoćnik bogatom, izuzetno obrazovanom i profinjnom kvadriplegičaru koji je prikovan za kolica i može micati samo glavom. Tijelo mu je gotovo potpuno oduzeto a ostala mu je samo glava, intelekt. Ovo nas dovodi i do samog naslova filma. „Intouchables“ je malo poteško prevesti na hrvatski ali ovdje bi to značilo „neosjetljivi“, „nedodirljivi“, „osobe do kojih se ne može doprijeti“. I stvarno tako i izgledaju. Nitko ne može doći do

unutarnjeg bića nijednog od njih. Mladić se zatvara i krije iza sirove vanjštine i grubosti dok kvadriplegičar to isto radi sa svojim intelektom i profinjenošću. Obojica su svjesni da stvari ne štimate, da ništa nije onakvo kakvo bi trebalo biti ali nitko iz njihovih normalnih okruženja ne može doprijeti do njih. Zato se i zovu „Intouchables“. Promjena će se desiti tek kada grubost i sirovost jednog svojom životnom energijom i elanom preplavi onog drugog, koji će zauzvrat probuditi u mladiću sklonost ka finijim

stvarima u životu, upotpuniti njegovu ličnost aspektima za koje nije znao da postoje. Na svojevrsan način obojica podižu jedan drugoga na jedan novi nivo ljudskosti. Nakon vremena provedenog zajedno nikada ništa više neće biti isto ni za jednog od njih.

U pjesmi Nicka Cave-a „Where the wild roses grow“ glavna protagonistica je, od strane zavodnika, promatrana samo kao seksualni objekt, kao prelijepa djevojka koju treba osvojiti i zabilježiti kao još jednu rečku u nizu osvojenih djevojaka. Svi u njoj vide samo ljepoticu, samo prelijepo tijelo a ona uporno ponavlja „Zovu me divljom ružom a ja sam samo Elisa Day“. Nisam samo prelijepo tijelo, iza tog prelijepog tijela krije se osoba, krije se obična djevojka, krije se Elisa Day. Slična stvar dešava se i glavnim protagonistima filma sve dok ne susretnu jedan drugoga. Mladić je za sve oko njega najobičniji propalitet, nikogović koga se u određenom momentu i pomajka odriče. Nitko osim Philippea ne vidi u njemu potencijal za bilo što više a Driss kao svojim grubim manirima i sirovošću pokušava poduprijeti takvu sliku o sebi jer se plaši promjena. Odbačen je od svih, stjeran je uza zid, svjestan je da ne može na taj način još dugo ali, kao i svi mi, boji se izaći iz svoje kolotečine. Boji se od samoga sebe zahtijevati više. Nasuprot njemu, Philippe živi punim životom sve do svoje

nesreće, do nesretnog pada paraglajderom, koji ga gotovo potpuno pretvara u biljku. I svi ljudi oko njega ga tretiraju kao biljku. S vremenom se toliko naviknu na njegovu oduzetost da mu nesvjesno gotovo potpuno oduzimaju ljudske karakteristike. Sve njegove emocije pripisuju njegovom stanju i paraliziraju zaboravljajući da se iza svega toga krije čovjek sa svim ljudskim potrebama. Nitko ga više ne tretira kao kompletnu ljudsku osobu jer u njemu vide samo kvadriplegičara. A on, poput djevojke iz spomenute pjesme, stalno inzistira na tome da iza pojave kvadriplegičara postoji osoba, postoji

muškarac. Svi su, i previše, obazrivi prema njemu. Paze da ga ne bi uvrijedili, uklanjaju od njega sadržaje koji bi mogli pobuditi uspomene sve dok se ne pojavi Driss. On je prvi koji stalno zaboravlja da se radi o paraliziranoj osobi. Izuzetno su dobro smišljene i smiješne situacije kada npr. Driss kaže Philippeu: "Makni se da prođem" ili kada Driss pozove dvije prelijepa masažerke da ih obojicu izmasiraju iako Philippe ne osjeti nijedan dio tijela osim glave. Ali Driss ne popušta već maksimalno iskorištava sve ono što im je na raspolaganju. Već pri prvom zajedničkom izlasku Driss izjavljuje da ga ne želi voziti u automobilu adaptiranom za prijevoz invalidne osobe kada Philippe posjeduje već dugo nekorišteni, moćni sportski auto. On mu doslovno veli: "Neću te utovarivati kao kakvog konja u taj prtljažnik". Nakon toga slijedi luda vožnja koja u Philippeu budi adrenalin, koja budi dugo zapretani život u njemu. Kada se Philippeu zacrvene uši Driss ga otvoreno pita je li on to seksualno uzbuđen i kako se to, uslijed oduzetosti, manifestira. Za sve druge je to nezamislivo. Zamislite samo skandala, kvadriplegičar a seks mu na pameti! Ali i kao bilo kojem drugom ljudskom biću Philippeu je taj dio života ekstremno važan i ima puno pravo za njegovim ispunjenjem, u skladu sa situacijom. On već dugo održava epistolarnu vezu sa jednom ženom sa sjevera Francuske. Izmjenjuju se pisma, prepuna emocija, dobro sakrivenih iza probranih metafora, ali Philippe, u svom strahu da će kao kvadriplegičar sigurno biti odbijen, strahu kojeg ponašanje svih njegovih prijatelja i poznanika podgrijava, nikada ne pokušava napraviti korak dalje. Nikada ne pokušava tu platonsku, intelektualiziranu ljubav prenijeti u realni svijet i fizički upoznati tu osobu. No Driss sa tim nema nikakvih problema. Kada su žene u pitanju on je uvijek, nekada i bolno, izravan. Seks tretira kao seks i ne pokušava ga nadomjestiti nikakvim manje vrijednim supstitutom. Općenito, svim bazičnim ljudskim instinktima on pridaje dužnu pažnju, nerijetko i pretjerujući u tome. Ali, tu njemu u pomoć priskače Philippe i pokazuje mu da život nije samo tijelo, samo instinkt nego da ima i nešto više. Baš ono što je Drissu nedostajalo. Snage, elana, instikata on ima i previše, dovoljno za obojicu dok Philippe posjeduje rafiniranost i dubinu koja Drissu nedostaje. Iz te simbioze izrasta jedno predivno prijateljstvo i jedan prekrasan film.

Zanimljivo je da je film snimljen prema istinitom događaju i da se Philippe, kao kvadriplegičar, oženio i dobio dvoje djece dok je sirovi i neotesani Driss postao uspješan poslovni čovjek. Radnja filma je tu, glavni protagonisti su tu ali, ne bojte se, užitek gledanja filma vam neće biti pokvaren time što znate unaprijed radnju ovog filma. Ljepota filma nije u zapletu, iako je i on odličan, nego u osjećaju koji se kreira u gledatelju tijekom gledanja filma. Sjetite se nekog vama dragog događaja i pokušajte to nekome prepričati. Možete se truditi koliko želite prenijeti sve pojedinosti ali slušatelj nikada neće moći pojmiti punu ljepotu vaše uspomene jer ju nije on sam doživio.

Ista stvar je i sa filmom. Bez obzira na sve okolne informacije film će, garantirano, kreirati u vama emocije koje se ne mogu prepričati i prenijeti nekome drugome. Bolja preporuka za film se ne može dati. Veliko hvala Maši što je meni preporučila ovaj predivni film.

B.M.